Kennis benutten als

Kennis benutten, gaat dat vanzelf? Allerminst denk ik. Wij weten dat de verbinding tussen kennis en handelingsrepertoire een aantal individuele vaardigheden vereist, die je wellicht kunt leren. Opledingen die gericht zijn op beroepsuitoefening voorzien daarin.

Ingewikkelder is het vraagstuk rond de benutting van kennis door organisaties. Wie-zoals ik-organisaties vooral ziet als gestolde gedaanten, voortgekomen uit andere communicatie processen-die leidden tot een …. Gedeelte werkelijkheidsbeleving. Zal nieuwschierig zijn naar wat die beleving inhoudt. Voor stukjes van het publieke domein heb ik bestudeerd hoe die stollingsprocessen verlopen. Binnen ministeries tref je geleidelijk gevormde beleidstheorieen aan, die een uitdrukking hebben gevonden in wetten en andere voorschriften, in systemen voor bekostiging, in procedures voor advies en overleg, en last but not least in de interne organisatiestructuur. Is beleid te beschrijven als een min of meer gesystematiseerde reeks van interventies, de beleidstheorie vormt daarvan de rationale. Zo'n theorie bestaat uit algemene en domeingebonden normatieve bewegingen: over de rol van de overheid en de samenleving, over de betekenis van het desbetreffende domein, over de relatieve geschiktheidvan bepaalde instrumenten. Onderwijsbeleid is bijvoorbeeld al eewen ondergedompeld in een rolopvatting van de nationale overheid als een noodzakelijkewijze patunalistiche, hervormd al regulerende actor; overwegend gebaseerd op de overtuiging, dat mensen "zonder plichten niet optimaal zouden handelen. Aanbod-regulering en – bekostiging vloeiden daaruit logischewijze voort, later raakte die beleidstheorie ook nog diepgaand beïnvloed door de" human capital theory", die onderwijs vooral als een investeringproces beschrijft.
Nu overal in de samenleving doorklinkt, dat mensen geleidelijk wel goed zelf zouden kunnen beslissen over hun onderwijs, en dat juist de culturele component van onderwijs aandacht verdient naast de economische ter wille van een menswaardige toekomstige samenleving, is de politiek zo ongeveer de laatste instatie in de samenleving die de consequenties daarvan lijkt te willen aanvaarden. Vernieuwende politici ervaren beleidstheorie als een onafzienbaar hoeveelheid verstikkende watten, overaal aanwezig. Wie wil veranderen, ervaart dat al die watten onderling zijn verbonden. De bewakers van de bestaande beleidstheorie zijn meesters in de ……..

Gedurende lange tijd zijn resultaten van onderzoek, die wezen op de nadelen van paternalisme en van eenzijdige selectiviteit , door onderwijs beleidsmakers stelselmatig verontachtzaamd. Pas heel resent zacht de als veel eerder verzamelde kennis over de nadelen van aanbodregulering in Zoetermeer in zwang. Dat is allemaal niet verwonderlijk: in de appel van onze overtuigingen huist een klokhuis dat van buitenaf niet is waar te nemen. Het klokhuis van basic beliefs is zeer bestendig. Kennis die onze basic beliefs dreigt aan te tasten is niet alleen onwelgevallig, maar ook ongeloofwaardig, is ons *geloof* niet waardig.

Zou empirische onderzoek bijvoorbeeld aantonen. Dat er helemaal geen verband bestaat tussen het niveau van genoten onderwijs en de kwaliteit van menselijke ontplooiing, dan zou die kennis op een betonnen muur van weerstand stoten. We hebben immers zoveel geïnvesteerd in de tegenovergestelde overtuiging. Benutting van omwelgevallige kennis, die onze basic beliefs raakt, is dus helemaal niet waarschijnlijk.

Alleen door grote schokken, rampen, crisis lijkt het te lukken om het klokhuis van beleidstheorieën te bereiken, om vervolgens te veranderen. Zo'n schok ervoer ik persoonlijk toen ik op de hoogte raakte van de beslissing van Bush om het vandrag Kyoto naar de prullenbak te verwijzen. Tevoren had ik aangenomen, dat dit verdrag berustte op overweldigende consensus tussen wetenschappers, dat .. schadelijke klimaatverandering voor een aanzienlijk deel het gevolg is van koolstofemmissies; en het mogelijk is die emmissies overeenkomstig de verdragstermen te beperken zonder grote schade.

De overweldigende stroom publicaties die is gevolgd op de beslissing van de "toxic Texas" laat echter zien, dat consensus over dat laatste punt ver te zoeken is. Wie de stroomuitval in Californië belangrijk vindt en bang is voor vermenigvuldiging daarvan, zal al snel geneigd zijn om de positie van Bush althans voor de korte termijn te steunen.

Griezelig is het echter te horen, dat de aanhangers van Bush ook in wetenschappelijk kringen met budgetaire en andere machtsmiddelen doende lijken om die overeenstemmig over het eerstgestelde punt aan te tasten. Terwillen van steun voor bepaald beleid wordt daardoor ook het proces van kennisvergaring gemanipuleerd. Dat moge in de geschiedenis gemeengoed zijn, in een volwassen democratie behoort ook de oppositie recht te hebben op financiering van onderzoek dat de opportunele beleidstheorie zou kunnen voeden. Ook in ons land is dat recht echter niet gematrialiseerd. Dat is bedenkelijk met het oog op een toekomst waarin ons aller leven is doordrenkt van kennistoepassingen